

Datum van
inontvangstneming

:

20/08/2024

Zaak C-484/24

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

10 juli 2024

Verwijzende rechter:

Landesarbeitsgericht Niedersachsen (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

8 mei 2024

Verzoekster en appellante:

NTH Haustechnik GmbH

Verweerster en geïntimeerde:

EM

Voorwerp van het hoofdgeding

Arbeidsrechtelijk geschil in tweede aanleg (hoger beroep) bij de verwijzende rechter betreffende een vordering tot schadevergoeding wegens vermeende verduistering en het onbevoegd doorverkopen van bedrijfseigendom door verweerster.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Uitlegging van het Unierecht; voorwerp: bescherming van persoonsgegevens

Prejudiciële vragen

1.

Voldoen de regelingen van artikel 92 Grundgesetz (grondwet) (GG), § 138, § 286 en § 355 e.v. Zivilprozessordnung (wetboek van burgerlijke rechtsvordering)

(ZPO), in het geval van een onder artikel 6, lid 1, onder e), en lid 3, van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) vallende autonome justitiële verwerkingsactiviteit, aan het uit artikel 8, lid 2 en artikel 52, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Handvest) en uit artikel 5, lid 1, onder c), AVG voortvloeiende lex certa-vereiste, wanneer de justitiële verwerkingsactiviteit gepaard gaat met inmengingen in grondrechten van een partij of een derde?

2.

a)

Kan een nationale rechter bij de verwerking van gegevens – met name persoonsgegevens – zich erop beroepen dat deze verwerking op grond van artikel 17, lid 3, onder e), AVG aan hem is toegestaan of vormen uitsluitend de artikelen 6 en 9, AVG de grondslag voor een justitiële verwerkingsactiviteit?

b)

Indien artikel 17, lid 3, onder e), AVG in beginsel een juridische basis voor justitiële verwerkingsactiviteiten kan vormen:

aa)

Geldt dit dan ook voor gevallen waarin deze gegevens oorspronkelijk op onrechtmatige wijze door een procespartij of een derde zijn verzameld?

bb)

Leidt de verwerking van oorspronkelijk onrechtmatig verzamelde gegevens volgens het algemeen geldende beginsel van goede trouw [artikel 5, lid 1, onder a), AVG] op grond van afgeleid recht tot een beperking van de justitiële verwerking, in die zin dat artikel 17, lid 3, onder e), AVG slechts onder bepaalde voorwaarden of binnen bepaalde grenzen van toepassing is?

cc)

Is de regeling van artikel 17, lid 3, onder e), AVG aldus te verstaan dat een verbod van het gebruik door de rechter van oorspronkelijk onrechtmatig verkregen gegevens niet geldt – dus dat de rechter deze gegevens moet gebruiken – wanneer de gegevens oorspronkelijk niet op verkapte wijze zijn verzameld en deze zijn gebruikt om een opzettelijke onrechtmatige handeling aan te tonen?

3.

Ongeacht of de justitiële verwerkingsactiviteit onder artikel 17, lid 3, onder e), of artikel 6, lid 1, onder c), of e), lid 3, dan wel artikel 9 AVG of andere Unierechtelijke voorschriften valt:

a)

Volgt uit de gegevensbescherming betreffende beginselen van noodzakelijkheid en minimale gegevensverwerking als bedoeld in artikel 52, lid 1, tweede volzin, van het Handvest en artikel 5, lid 1, onder a), AVG, met name met het oog op de verwerking van gegevens die oorspronkelijk onrechtmatig zijn verzameld of opgeslagen, de noodzaak van een omvattende evenredigheidstoets en afweging door de rechter?

b)

Welke gevolgen heeft artikel 5, lid 1, onder e), AVG, waarin is bepaald dat persoonsgegevens niet langer mogen worden bewaard dan voor het doeleinde ervan noodzakelijk is, voor de daaropvolgende justitiële verwerkingsactiviteit, met name in het geval dat

- de oorspronkelijk verzameling van gegevens een ander doel had, of
- de oorspronkelijke verzameling van gegevens lang geleden plaatsvond, of
- een onrechtmatige opslag gedurende langere perioden in stand is gehouden, of
- de onrechtmatige verzameling gegevens betreft die lang geleden – eventueel onrechtmatig – zijn opgeslagen, of
- de instantie dan wel de persoon die de gegevens heeft verwerkt of verzameld zich eenzijdig, op grond van een individuele overeenkomst of op grond van collectief recht ertoe verbindt om deze gegevens binnen een bepaalde periode te wissen, maar dit niet heeft gedaan?

c)

Vloeit uit het Unierecht, met name uit artikel 8 van het Handvest, artikel 6, lid 1, onder c) het aan dan wel e), lid 3, en artikel 9 AVG voort dat de nationale rechter bewijs dat is verkregen onder schending van persoonsrechten, slechts mag gebruiken wanneer er sprake is van een in aanmerking te nemen belang van de partij die door het bewijs wordt belast, dat verder gaat dan eenvoudigweg het belang van bewijs, of vloeien uit het Unierecht in dit verband geen vereisten voort zodat het aan de nationale rechtsorde staat om hiervoor regelingen te treffen?

d)

Volgt uit artikel 47, tweede alinea, van het Handvest, dat het recht op effectieve rechtsbescherming in rechte en met name op een eerlijk proces waarborgt, op grond waarvan de partijen in een rechtsgeding in beginsel in staat moeten zijn om hun doel van rechtsbescherming voldoende te motiveren en onder bewijs te

stellen, dat de verwerking door de rechter van door de werkgever onrechtmatig verzamelde persoonsgegevens van de verzoekende werknemer alleen als onredelijk en onevenredig in engere zin kan worden aangemerkt wanneer het verzamelen van gegevens volgens Unierecht een ernstige schending van de artikelen 7 en 8 van het Handvest is gebleken en andere mogelijke sancties voor de werkgever (bijvoorbeeld een schadevergoeding als bedoeld in artikel 82 AVG en het opleggen van administratieve geldboeten als bedoeld in artikel 83 AVG) geheel ontoereikend zouden zijn, of kan een onredelijkheid of onevenredigheid reeds uit andere, minder ernstige schendingen van het gegevensbeschermingsrecht bij de oorspronkelijke verzameling van gegevens voortvloeien?

e)

Moet de rechter, bij zijn beslissing of hij de oorspronkelijk door een partij of derde verzamelde gegevens gebruikt voor zijn justitiële gegevensverwerkingsactiviteit, rekening houden met het feit of degene die de gegevens heeft verzameld zijn informatieplichten als bedoeld in artikel 13 AVG al dan niet heeft nageleefd? Zo ja: onder welke voorwaarden en volgens welke criteria moet de rechter hiermee rekening houden?

f)

Strekt de verplichting voor de rechter om bij de verwerking van persoonsgegevens de AVG en het Handvest in acht te nemen, zich ook uit tot de persoonsgegevens van derden? Welke gevolgen heeft een eventuele schending jegens derden van het gegevensbeschermingsrecht die is begaan bij de oorspronkelijke verzameling van gegevens, voor de daaropvolgende justitiële gegevensverwerking in een geding tussen twee partijen? Kan een partij zich beroepen op een schending die niet jegens haarzelf maar jegens derden heeft plaatsgevonden, of niet?

Aangevoerde nationale bepalingen

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (grondwet van de Bondsrepubliek Duitsland; hierna: „GG”), uitgevaardigd op 23 mei 1949, laatstelijk gewijzigd bij artikel 1 van de wet van 19 december 2022 (BGBl. 2022 I, nr. 54, blz. 2478)

Artikel 92 luidt als volgt:

„De rechterlijke macht komt alleen toe aan de rechters. Zij wordt uitgeoefend door het Bundesverfassungsgericht (federaal grondwettelijk hof, Duitsland), door de bij deze grondwet ingestelde federale rechtbanken en door de rechtbanken van de deelstaten uitgeoefend.”

Zivilprozessordnung (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „ZPO”) van 30 januari 1877 in de versie die is bekendgemaakt op 5 december 2005 (BGBl. 2005 I, nr. 72, blz. 3202, gerectificeerd in BGBl. 2006 I, nr. 9, blz. 431,

alsook BGBl. 2007 I, nr. 37, blz. 1781), laatstelijk gewijzigd bij wet van 22 december 2023 (BGBl. 2023 I, nr. 411)

§ 138 bepaalt:

„(1) De partijen moeten hun verklaringen over feitelijke omstandigheden volledig en waarheidsgetrouw afleggen.

(2) Elke partij moet ten aanzien van de door de tegenpartij aangevoerde feiten een verklaring afleggen.

(3) Feiten die niet uitdrukkelijk worden betwist, worden geacht te zijn erkend, tenzij de bedoeling om deze te betwisten duidelijk blijkt uit de andere verklaringen van de partij.

(4) Een verklaring van onwetendheid is alleen toelaatbaar met betrekking tot feiten die noch eigen handelingen van de partij, noch het voorwerp van haar eigen waarneming waren.”

§ 286 luidt als volgt:

„(1) De rechter beslist of een feitelijke bewering als waar of niet waar moet worden beschouwd, rekening houdend met de volledige inhoud van de mondelinge behandelingen en het resultaat van eventueel afgenomen bewijs. De beslissing van de rechter bevat de gronden die tot zijn overtuiging hebben geleid.

(2) Alleen in de gevallen die in deze wet worden gespecificeerd, is de rechter gebonden aan wettelijke bewijsregels.”

Bundesdatenschutzgesetz (Duitse federale wet inzake gegevensbescherming; hierna: „BDSG”) van 30 juni 2017 (BGBl. 2017 I, nr. 44, blz. 2097), laatstelijk gewijzigd bij artikel 7 van de wet van 6 mei 2024 (BGBl. 2024 I, nr. 149), § 3 (verwerking van persoonsgegevens door overheidsorganen) en § 26 (gegevensverwerking met het oog op een arbeidsverhouding)

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie van 12 december 2007 (hierna: „Handvest”), artikelen 7, 8, 47 en 52

Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming; hierna: „AVG”), artikelen 5, 6, 9, 13 en 17

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure, alsmede voornaamste argumenten van partijen

- 1 Verzoekster vordert als werkgeefster schadevergoeding van de verwerende werknemster wegens vermeende verduistering en het onbevoegd doorverkopen van bedrijfseigendom. Verweerster is getrouwd met de directeur van verzoekster. De echtgenoten leven inmiddels gescheiden. De arbeidsverhouding tussen verzoekster en verweerster, die daar werkzaam was als administratief medewerkster, is beëindigd.
- 2 Direct na het uit elkaar gaan van de echtgenoten, stelde verzoekster vast dat verweerster op het verkoopplatform eBay in totaal 195 keer bedrijfseigendom van verzoekster voor eigen rekening heeft verkocht. Volgens verzoekster beslaat het totale schadebedrag vijf cijfers.
- 3 Verzoekster kreeg kennis van verweersters verkooptransacties door een geautomatiseerde toegang tot de privé-account van verweerster bij eBay. De uitvoerende medewerker van verzoekster maakte hierbij gebruik van verweersters user ID en wachtwoord. Betwist wordt, hoe de verzoeksters medewerker daarvan kennis heeft gekregen. Terwijl verzoekster betoogt dat zij gegevens over het gebruik van de website van eBay door verweerster heeft verkregen door inzage in de zoekgeschiedenis van de door verweerster gebruikte bedrijfscomputer van verzoekster en de kennis van het wachtwoord door inzage in een op verzoeksters server aangelegde zogenoemde „Family Ordner”, waar het wachtwoord werd bewaard, stelt verweerster dat zij haar user ID niet op bedrijfsgeheugen heeft opgeslagen. Zij gaat ervan uit dat verzoekster de op verzoeksters naam geregistreerde, door verweerster gebruikte mobiele telefoon als verloren heeft gemeld, vervolgens een nieuwe SIM-card met een nieuwe PIN bij de telefoonaanbieder heeft aangevraagd en dit telefoonnummer heeft gebruikt om het wachtwoord van verweersters privé-account op eBay te wijzigen en toegang tot de account te krijgen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 4 Ten aanzien van de eerste prejudiciële vraag heeft het Hof in zijn arresten van 24 maart 2022 (Autoriteit Persoonsgegevens, C-245/20, EU:C:2022:216, punt 25) en 2 maart 2023 (Norra Stockholm Bygg, C-268/21, EU:C:2023:145, punt 26) erop gewezen dat de AVG onder meer van toepassing is op verwerkingen door overheidsinstanties, met inbegrip van rechterlijke autoriteiten, zoals gerechten.
- 5 In artikel 8, lid 2, eerste volzin, van het Handvest is bepaald dat persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een eerlijke wijze, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene of op basis van een andere rechtmatige en in de wet vastgelegde grondslag. Overeenkomstig artikel 6, lid 3, eerste volzin, AVG wordt de rechtsgrond voor de in artikel 6, lid 1, onder e), van die verordening bedoelde verwerking vastgesteld bij het lidstatelijke recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is, tenzij in het Unierecht

bepalingen zijn vastgesteld. Artikel 6, lid 3, tweede volzin, AVG bepaalt dat het doel van de verwerking in die rechtsgrond wordt vastgesteld. Bovendien is met betrekking tot de in artikel 6, lid 1, punt e), bedoelde verwerking echter bepaald, beginnend met het woord „of”, dat deze verwerking noodzakelijk moet zijn voor de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend.

- 6 In dit verband moet voorts in aanmerking worden genomen dat het Hof in punt 83 van zijn arrest van 24 februari 2022 [Valsts ierēmumu dienests (verwerking van persoonsgegevens voor fiscale doeleinden), C-175/20, EU:C:2022:124], met betrekking tot het recht van de overheid op informatie heeft uiteengezet dat om te voldoen aan het evenredigheidsvereiste waaraan artikel 5, lid 1, onder c), van verordening 2016/679 uitdrukking geeft, de regeling waarop de verwerking is gebaseerd duidelijke en nauwkeurige regels moet bevatten over de reikwijdte en de toepassing van de betrokken maatregel en minimumvereisten moet opleggen. Die regeling moet wettelijk verbindend zijn naar intern recht en in het bijzonder aangeven in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden een maatregel die voorziet in de verwerking van dergelijke gegevens kan worden genomen, en aldus waarborgen dat de inmenging tot het strikt noodzakelijke wordt beperkt.
- 7 Tegen deze achtergrond vraagt de verwijzende rechter of artikel 6, lid 3, tweede volzin, AVG aldus moet worden uitgelegd dat bij met inmengingen in grondrechten gepaarde gaande rechterlijke activiteit en de daarmee verbonden gegevensverwerking volstaat, dat deze verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het verleende openbaar gezag of dat uit de uitlegging veeleer blijkt dat verdergaande – hogere – bepaaldheidseisen moeten worden gesteld aan de grondslag van de gegevensverwerking door de rechter.
- 8 Indien het Hof tot de slotsom komt dat ook voor de rechterlijke verwerking die met inmengingen in grondrechten gepaard gaat, wettelijke regelingen noodzakelijk zijn, die met name informatie bevat over in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden gegevens die door de partijen zijn verstrekt, door de rechter mogen worden gebruikt, vraagt de verwijzende rechter voorts of de nationale voorschriften, hier met name artikel 92 GG, § 3 BDSG alsmede § 138, § 286 en § 355 e.v. ZPO, volgens het Hof aan deze eisen voldoen. Ter toelichting moet worden opgemerkt dat noch het Duitse BDSG noch de Duitse ZPO regelingen bevat aan welke voorwaarden moet zijn voldaan of welke criteria tegen elkaar moeten worden afgewogen, om vast te stellen of een rechter de door een partij aangebrachte feiten in aanmerking moet nemen dan wel de door een partij aangeboden bewijs moet, kan of mag verzamelen. In het bijzonder staan daarin geen regelingen voor het geval dat de partij die de kennis die aan zijn feitelijke betoog ten grondslag ligt op onrechtmatige wijze heeft verkregen of zich op onrechtmatig verkregen bewijs beroept. In het Duitse civiele geding wordt een verbod op het gebruik ervan alleen toegepast op basis van rechtersrecht.

- 9 Wat de tweede prejudiciële vraag betreft merkt de verwijzende rechter op dat het Bundesarbeitsgericht (hoogste federale rechter in arbeidszaken, Duitsland) heeft uiteengezet dat de verwerking van persoonsgegevens door de rechter – waardoor het doel ervan eventueel wordt gewijzigd – zelfs mogelijk is, wanneer het verzamelen van deze gegevens door een procespartij, voorafgaand aan het geding of buitengerechtelijk, volgens de AVG of het nationale recht inzake gegevensbescherming onrechtmatig is. Dit vloeit zeer duidelijk (acte clair) voort uit artikel 17 AVG. Het Hof heeft echter in punt 57 van zijn arrest van 24 september 2019 [GC e.a. (Verwijdering van links naar gevoelige gegevens), C-136/17, EU:C:2019:773] gepreciseerd dat het recht op bescherming van persoonsgegevens geen absoluut recht is, maar moet worden bezien in verhouding tot de functie ervan in de maatschappij en overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel moet worden afgewogen tegen andere grondrechten.
- 10 Daartegenover wijst de verwijzende rechter erop dat artikel 17 AVG uitsluitend regelingen over het recht op wissing omvat en volgens hem dus niet als grondslag voor een justitiële verwerkingsactiviteit kan dienen. Bovendien is onzeker of de inhoud van artikel 17, lid 3, onder e), waarin is bepaald dat de rechten en verplichtingen ten aanzien van wissing niet van toepassing zijn voor zover verwerking nodig is voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering, geldt voor de taak van de rechter. De verwijzende rechter kan niet herkennen dat er sprake is van een acte clair en verzoekt daarom om verduidelijking of het juist is dat artikel 6, lid 1, onder e), alsook artikel 9, lid 2, onder f), AVG de doorslaggevende hoofdgrondslag van het gegevensbeschermingsrecht voor de taak van de rechter vormen en of de rechter zich daarnaast tevens kan beroepen op artikel 17, lid 3, onder e), AVG als grondslag voor hun eigen justitiële verwerkingsactiviteit.
- 11 Indien de verwijzende rechter zou moeten oordelen dat artikel 17, lid 3, onder e), AVG een dergelijke grondslag voor de verwerking door de rechter vormt, wenst de verwijzende rechter te vernemen of, en zo ja, onder welke voorwaarden en binnen welke grenzen deze norm van toepassing is, wanneer de gegevens oorspronkelijk niet op rechtmatige wijze zijn verzameld.
- 12 Wat de derde vraag, onder a), betreft, wenst de verwijzende rechter te vernemen of de rechter in het geval dat gegevens oorspronkelijk onrechtmatig zijn verzameld of opgeslagen, pas na een omvattende evenredigheidstoets en afweging deze gegevens mag verwerken en of het in gevallen waarin een partij onrechtmatig verkregen gegevens in de procedure inbrengt verschil maakt wanneer de authenticiteit en inhoudelijke juistheid ervan als zodanig niet door de andere partij wordt betwist.
- 13 Wat de derde vraag, onder b), betreft, werpt de toepassing van artikel 5, lid 1, onder e), AVG de vraag op, welke invloed het op de daaropvolgende justitiële verwerkingsactiviteit heeft, wanneer de oorspronkelijke verzameling dan wel opslag van gegevens andere doelen diende dan die door de partij zijn nagestreefd en eventueel lang geleden hebben plaatsgevonden of gedurende langere perioden

in stand zijn gehouden, alsmede voorts de vraag of deze criteria in de evenredigheidstoets en afweging moeten worden meegewogen, wanneer er sprake was van contractuele verplichtingen om gegevens te wissen, die niet zijn nageleefd.

- 14 Wat de derde vraag, onder c), betreft, zet de verwijzende rechter uiteen dat in het geval dat het verzamelen van gegevens gepaard gaat met een inmenging in het algemene persoonlijkheidsrecht van de betrokkene, volgens vaste rechtspraak van het Bundesverfassungsgericht het belang van bewijsgaring moet worden beschermd ondanks de aantasting van de persoonlijkheid, bijvoorbeeld in de vorm van noodweer of een daarmee vergelijkbare situatie. De verwijzende rechter vraagt of het Hof een dergelijke grondslag eveneens op deze of vergelijkbare wijze uit het Unierecht afleidt of dat daartoe in de nationale rechtsorde regelingen moet worden getroffen.
- 15 Wat de derde vraag, onder d), betreft, wenst de verwijzende rechter te vernemen of hij op grond van het in artikel 47, tweede alinea, van het Handvest gewaarborgde recht op effectieve rechtsbescherming in rechte en met name op een eerlijk proces, de mogelijkerwijs door de werkgeefster onrechtmatig verzamelde persoonsgegevens van de werkneemster slechts niet mag gebruiken wanneer het verzamelen van gegevens een ernstige schending van de artikelen 7 en 8 van het Handvest is gebleken, of dat ook uit andere, minder ernstige schendingen van het gegevensbeschermingsrecht bij de oorspronkelijke verzameling van gegevens tot kan voortvloeien dat het gebruik ervan door de rechter onredelijk en onevenredig zou zijn.
- 16 Wat de derde vraag, onder e), betreft, wenst de verwijzende rechter te vernemen of en volgens welke specifieke criteria een mogelijke schending van de informatieplichten als bedoeld in artikel 13 AVG invloed heeft op de rechterlijke beslissing of hij de gegevens die oorspronkelijk zijn verzameld mag gebruiken.
- 17 Tot slot, wat de derde vraag, onder f), betreft, wenst de verwijzende rechter te vernemen of het Hof zich kan uitlaten over de rol van de bescherming van persoonsgegevens van derden bij het gebruik door de rechter van door een partij in de procedure ingebrachte gegevens, en criteria kan vaststellen die verdergaan dan hetgeen in punt 55 van zijn arrest van 2 maart 2023 (Norra Stockholm Bygg, C-268/21, EU:C:2023:145) is uiteengezet.